

Resultaten vooronderzoek 'Faexit'

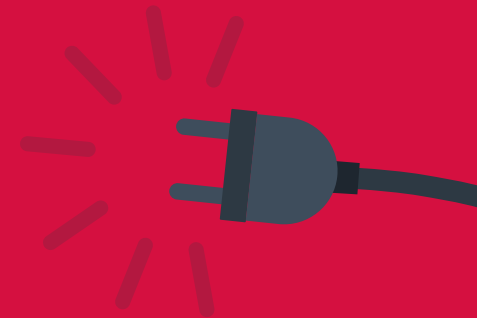
Gijs Schilten & Jelmer Kranenburg, oktober 2021 | Taskforce Zorgcommunicatie, ZN

Opbouw van het rapport

- 1 Managementsamenvatting en aanbevelingen
- 2 Hoe vaak wordt de fax nog gebruikt?
- 3 Waarom wordt de fax nog gebruikt en wat houdt verandering tegen?
- 4 Argumenten voor uitfasering fax in de zorg
- 5 Verantwoording

1. Managementsamenvatting en aanbevelingen

Managementsamenvatting

- ◆ De fax wordt nog veel gebruikt maar vaak uit gewoonte, als laatste alternatief of omdat een ontvangende partij erom vraagt. Alternatieven zoals veilige email zijn vaak al wel voor handen. Afscheid nemen van de fax is grotendeels een **gedragsverandering** die op gang moet worden gebracht.
- ◆ Er is meer **draagvlak** dan weerstand onder zorgprofessionals voor het afscheid nemen van de fax en het momentum lijkt goed. Er zijn al goede leerervaringen opgedaan op diverse plekken in het land om succesvol te kunnen stoppen met faxverkeer.
- ◆ Landelijke **regie** alternatief voor de fax ontbreekt; bestaande oplossingen voor veilige mail zijn (nog) niet interoperabel. Er bestaat de wens voor een landelijk adresboek met (veilige) emailadressen.
- ◆ **Grootgebruikers** van faxverkeer zijn ziekenhuizen, huisartsen en apothekers. Dossierinformatie en medicatiegegevens bulk van informatiestromen uitgewisseld via fax.
- ◆ **Digitale basis:** Uitgewisselde informatie via fax is niet herbruikbaar anders dan over te typen, copy/paste is niet mogelijk. Digitaal alternatief zoals veilige email zorgt minimaal voor digitale basis en mogelijkheid tot hergebruik informatie. Gebruik van de fax is een rem op landelijke programma's zoals VIPP, Twiin en Registratie aan de Bron.
- ◆ **Veiligheid:** het gebruik van de fax in de zorg neemt risico's met zich mee t.a.v. informatiebeveiliging (NEN7510) en beschikbaarheid.

Aanbevelingen

1 Start programma Faexit

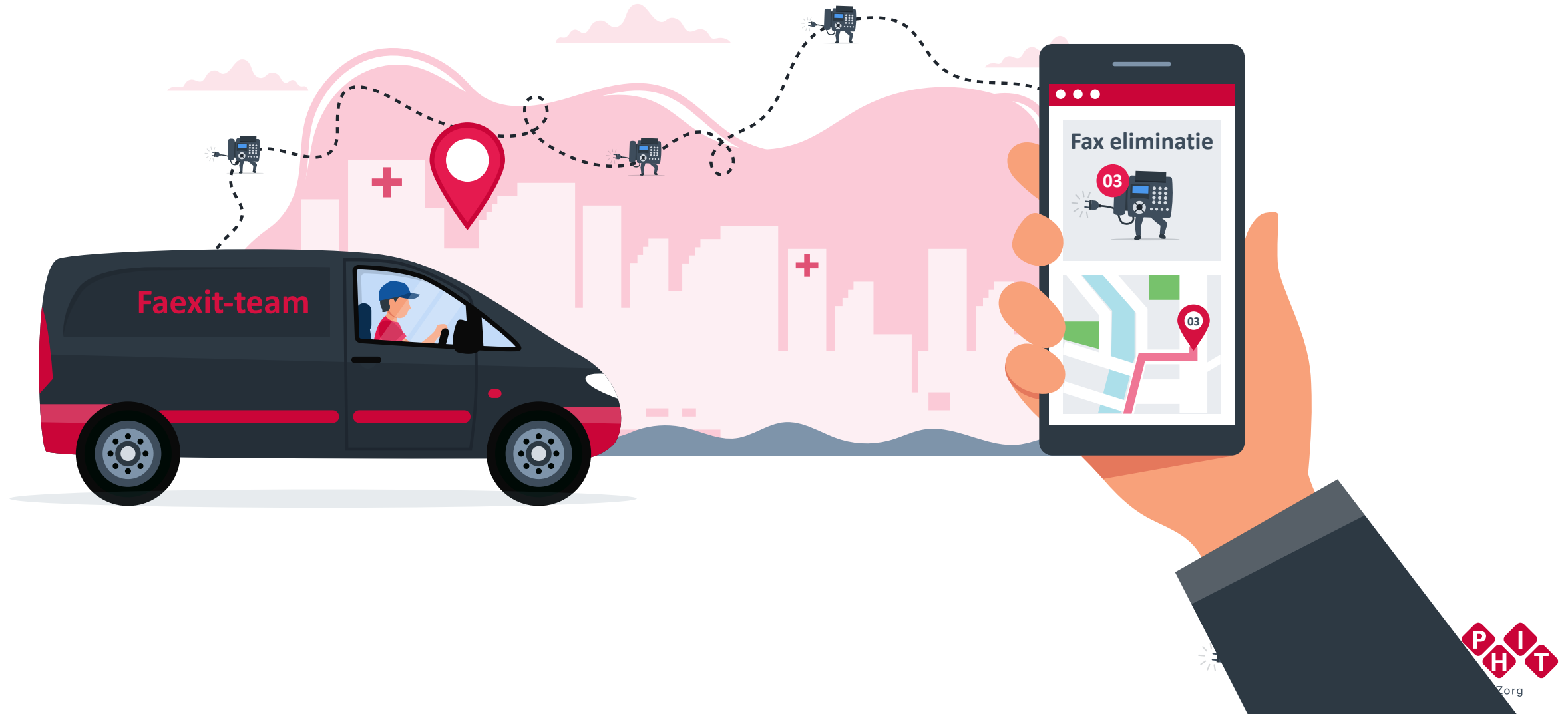
Momentum lijkt er te zijn. Op basis van het uitgevoerde vooronderzoek naar de haalbaarheid om te stoppen met het gebruik van de fax in de zorg is de conclusie te trekken dat het haalbaar is om het programma Faexit succesvol uit te voeren. Een business case over 4 jaar geeft een positief resultaat van €6,1mln.

Hierbij is het aan te bevelen om een soortgelijke projectaanpak te kiezen als het project DVDexit die bepalend zijn geweest voor het succes:

- ◆ Landelijk proactief programma inclusief ontzorgen zorgprofessionals
- ◆ Projectorganisatie inrichten (aanspreekpunt per regio) met rol voor de RSO's
- ◆ Betrokkenheid leveranciers; technische obstakels wegnemen en werkend alternatief beschikbaar

Landelijk implementatie **Faexit-team**

Aanbevelingen

2

Zorg voor een alternatief voor het huidige faxverkeer

- ◆ Veilige e-mail
  - ◆ Inclusief **landelijk adresboek**
  - ◆ **Interoperabiliteit** tussen huidige aanbieders veilige mail (NTA7516)
  - ◆ **Integratie** in workflow zorgprofessional
- ◆ Voorkomen onnodige communicatiemomenten
  - ◆ Voorbeeld: Eenduidige richtlijn wanneer handtekening patiënt verplicht is
- ◆ Optimalisatieslag gebruik huidige oplossingen gestructureerde gegevensuitwisseling
  - ◆ Edifact, LSP, Digitaal verwijzen, Mitz etc.

Aanbevelingen

3

Bepaal scope Faexit

- ◆ Scope klein: Faexit beperken tot ziekenhuizen.
- ◆ Scope middel: Faexit gericht op ziekenhuizen, huisartsen en apothekers.
- ◆ Scope groot: Faexit gericht op ziekenhuizen, huisartsen, apothekers, paramedici, VVT etc.

Advies

Scope middel: programma minimaal gericht op ziekenhuizen, huisartsen en apothekers. Dit zijn de grootveroorzakers van het faxverkeer in de zorg en daarnaast de spijlen in het web voor het faxverkeer met de overige ketenpartners. De afweging om de scope breder te trekken zal afhangen van beschikbare resources voor het programma.

Aanbevelingen

4

Vervolgstappen

- Uitwerken gewenst scenario opstart programma Faexit, inclusief projectaanpak

- Uitwerken alternatief voor faxverkeer, inclusief:

- ◆ Oplossingsrichting mogelijkheden landelijk adresboek voor veilige email i.s.m. leveranciers
- ◆ Oplossingsrichting mogelijkheden interoperabel maken bestaande oplossingen veilige email
- ◆ Optimalisatie mogelijkheden bestaande oplossingen gestructureerde zorgcommunicatie

Q4 2021

◆ Go – no go moment Faexit februari 2022

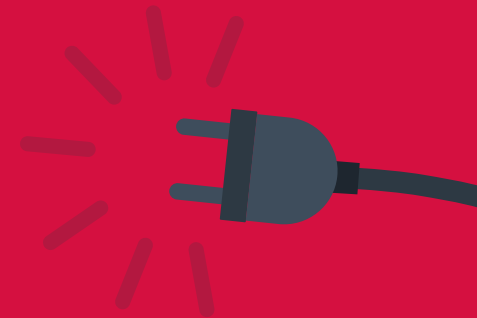
Feb 2022

Jan 2022

- ◆ Projectaanpak op basis van gekozen scenario en alternatief voor faxverkeer toetsen in praktijkonderzoek en klankbordgroep(en)

2. Hoe vaak wordt de fax nog gebruikt in de zorg?

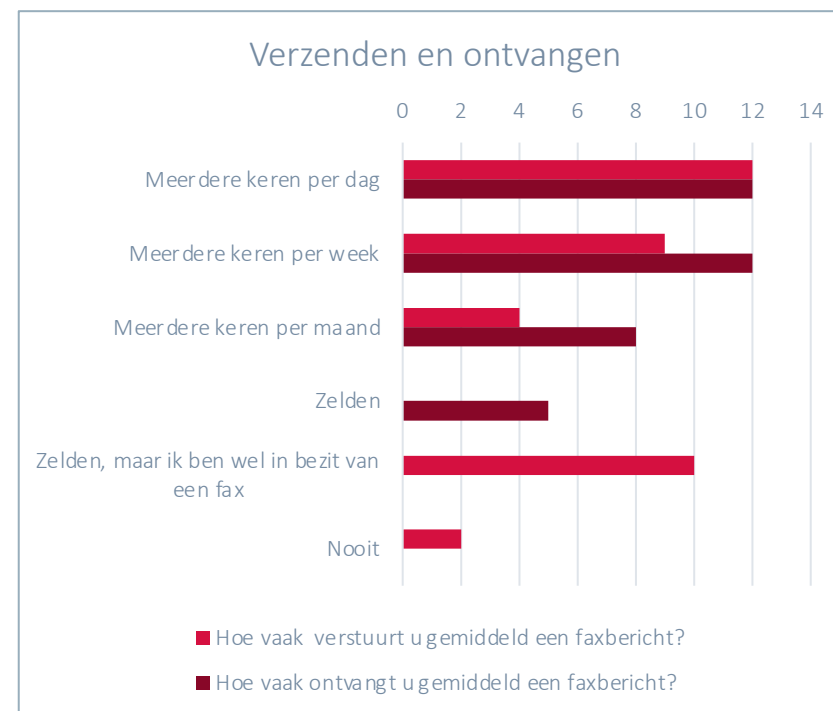
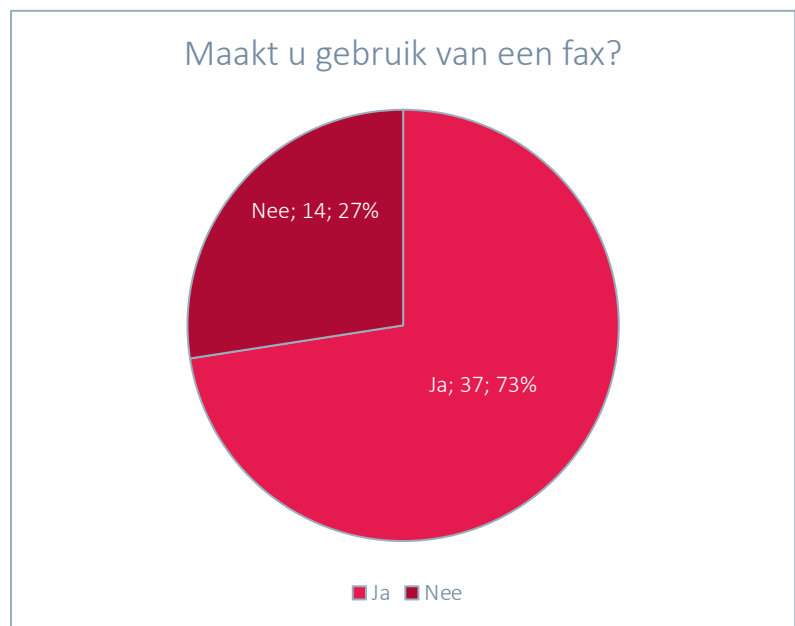

Hoe vaak wordt de fax nog gebruikt in de zorg?

- ◆ De fax wordt nog vaak (73%) en door een divers aantal zorgverleners gebruikt met een nadruk op huisartsen, apotheken en ziekenhuizen (landelijk 10 mln berichten jaarlijks)
- ◆ De meeste respondenten (68%) zien een dalende trend in het gebruik en sommige instellingen nemen het voortouw de fax zelfstandig uit te bannen;
- ◆ De fax wordt verkozen wanneer er geen eenduidig alternatief voor handen is, in geval van spoed, bij instellingen buiten de regio waarmee geen afspraken over gegevensuitwisseling bestaan en/of wanneer ondertekening nodig is.

73%⁸ van de respondenten maakt gebruik van een fax, wel is er een dalende trend

⁸ Enquête Faexit, MedicalPHIT 2021. Uitkomst van peiling gegevensuitwisseling FMS komt hiermee overeen (69%) - <https://www.demedischspecialist.nl/>

Een ruwe schatting duidt op +/- 10 mln faxberichten jaarlijks

- ◆ Inventarisatie van huidig faxgebruik in NL onder grootste gebruikers^{9, 10, 11, 12} geeft een uiteenlopend beeld. Een grove schatting leidt tot ongeveer 10 mln faxberichten jaarlijks;
- ◆ Het aantal fax apparaten wordt geschat op 30 – 170 (!) per ziekenhuis

⁹ Interviewronde Faexit, MedicalPHIT 2021

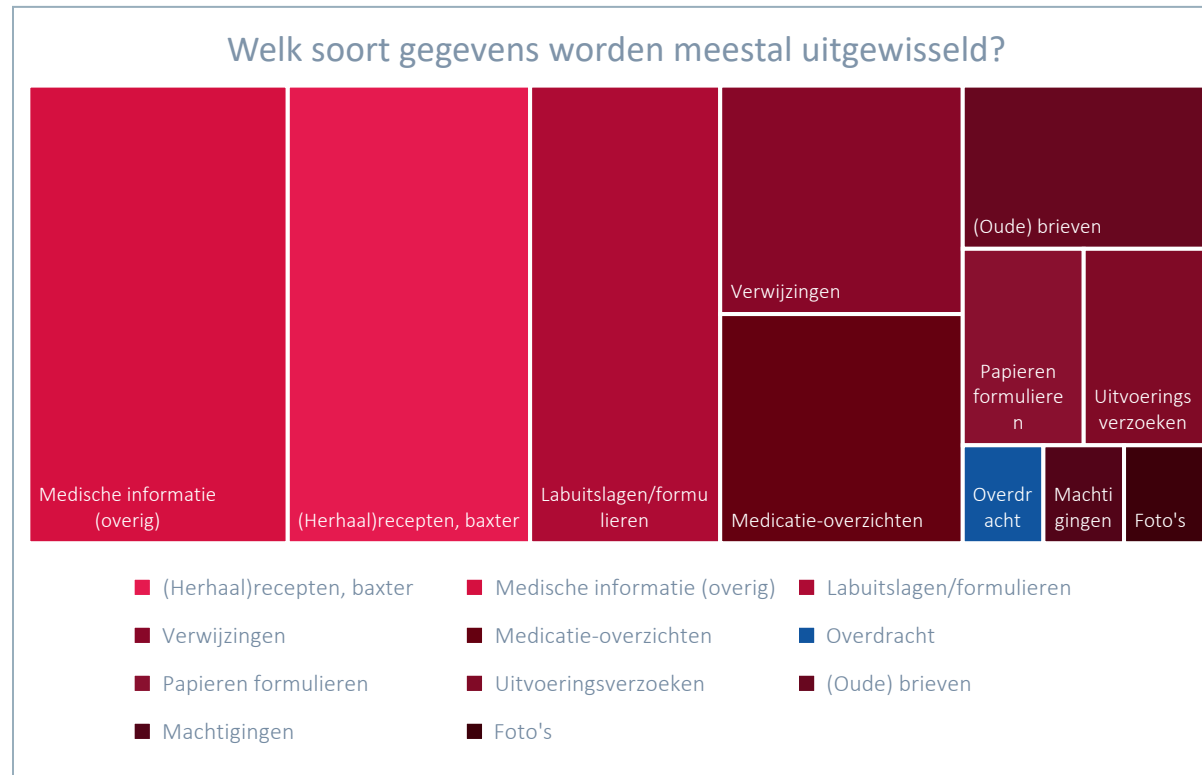
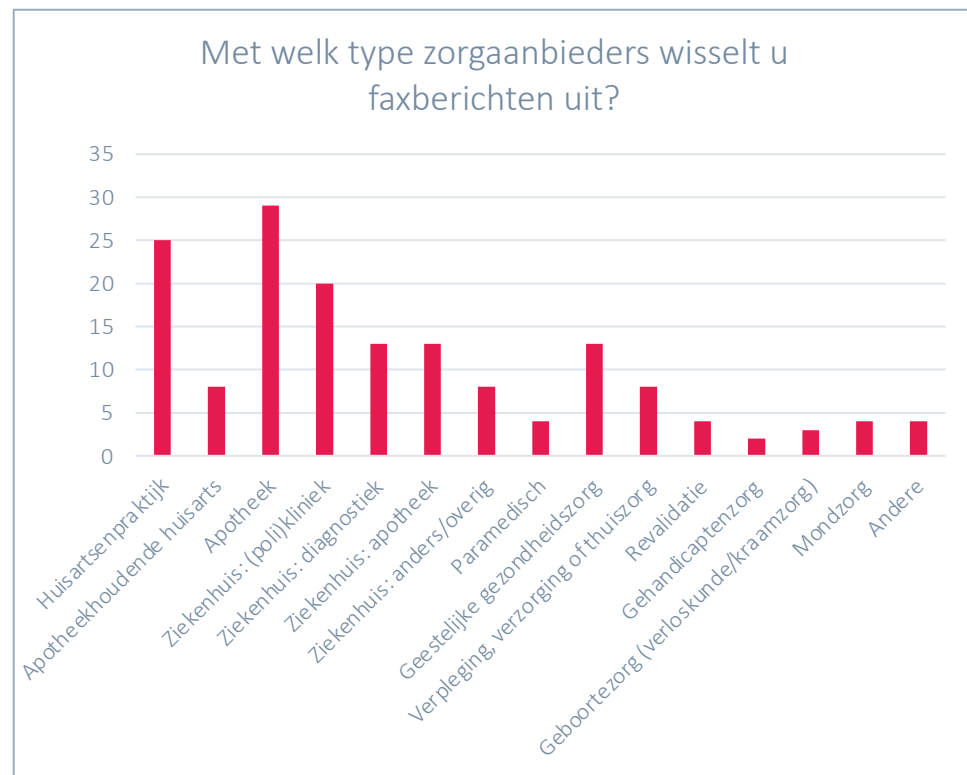
¹⁰ Uitkomsten onderzoek REN, 2018

¹¹ Zorgvisie, 2014 (<https://www.zorgvisie.nl/papier-kost-zorg-miljoenen-1489586w/>)

¹² Aannee o.b.v. besparing tijd

Met huisartsen, ziekenhuizen en apotheken¹⁴ worden volgens respondenten de meeste faxberichten uitgewisseld. Recepten, medische informatieverzoeken, lab-uitslagen en verwijzingen worden het meest genoemd.

**3. Waarom wordt de fax nog gebruikt
en wat houdt verandering tegen?**

Waarom wordt de fax nog gebruikt en wat houdt verandering tegen?

- ◆ De fax is voor veel gebruikers nog een belangrijke achtervang en risico's van gebruik worden niet breed onderkend (~40% van de respondenten ervaren geen knelpunten in gebruik van de fax);
- ◆ Kleine zorgaanbieders (huisartsen, apotheken) zien beperkte winst of er zijn bezwaren; bij verandering is ketenregie nodig om afhankelijkheid van samenwerkingspartners te overbruggen;
- ◆ Er ontbreekt landelijke functionaliteit (landelijk adresboek, digitaal ondertekenen & ontvangstbevestiging) die het gebruik van elektronische alternatieven beperkt;
- ◆ Elektronische uitwisseling is nog geen verplichting, zo lang faxmachines blijven staan zullen ze vanwege laagdrempeligheid gebruikt blijven worden.

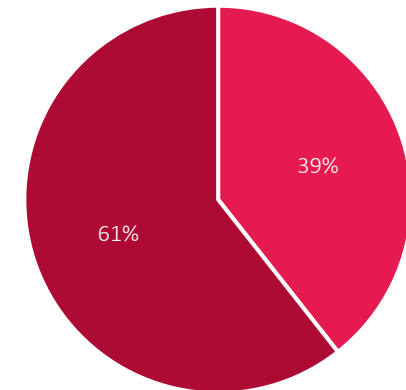

Faxen is voor veel gebruikers nog een belangrijke achtervang, risico's worden niet breed onderkend

- ◆ Informatie-uitwisseling via eigen systemen (huisartsen, apotheken, ziekenhuizen) is niet overal vanzelfsprekend of interoperabel¹⁵;
- ◆ Systemen van kleinere zorgverleners lopen soms achter waarbij (nog) geen alternatieven voor gegevensuitwisseling worden ondersteund¹⁶;
- ◆ Er heerst onduidelijkheid of een ontvangstbevestiging van een emailbericht (of een handtekening) dezelfde juridische status heeft als een aangetekende brief of fax¹⁷;
- ◆ De fax wordt als 'laatste redmiddel' ingezet wanneer alternatieven niet bekend zijn, patiënten niet gevalideerd kunnen worden of wanneer systemen uitvallen¹⁸;
- ◆ 39% van de respondenten ziet geen problemen/knelpunten bij behoud van de fax.

Ervaart u knelpunten/problemen bij het gebruik van de fax?

¹⁵ <https://smarthealth.live/trendition/faxende-apothekers/>

¹⁶ Enquête Faexit, MedicalPHIT 2021

¹⁷ <https://www.jpr.nl/de-ontvangsttheorie-1-fax-of-e-mail>

¹⁸ Interviewronde Faexit, MedicalPHIT 2021

Kleine zorgaanbieders (huisartsen, apotheken) zien beperkte winst of er zijn bezwaren

- ◆ Voor een verzender, zeker bij binnenkomend papier, is fax vaak snelste medium om snel iets af te handelen^{19, 20} de winst ontstaat pas in de keten;
- ◆ Voor kleine(re) zorgaanbieders zoals apotheken zijn het aantal faxberichten beperkt en wegen de aansluitkosten op het LSP niet altijd op tegen het handhaven van de fax;
- ◆ Sommige huisartsen weigeren aan te sluiten op LSP vanwege gebrek aan noodzaak / administratieve last en gebrek aan vertrouwen in beveiliging of om privacy redenen²¹.

¹⁹ Interviewronde Faexit, MedicalPHIT 2021

²⁰ Enquête Faexit, MedicalPHIT 2021

²¹ <https://www.platform-investico.nl/artikel/huisartsen-zien-nog-steeds-weinig-elektronisch-patientendossier/>

Het ontbreekt aan landelijke afspraken die een gedragen verandering kunnen inzetten

- ◆ Er is nog geen landelijke dekking voor elektronische gegevensuitwisseling, zo heeft lang niet iedere zorgverlener een Edifact adres^{22, 23};
- ◆ Digitale adressen van verschillende leveranciers (Zorgmail Secure mail, ZIVVER) zijn niet generiek bekend en/of vindbaar, de wens voor een landelijk adresboek wordt meermaals genoemd;
- ◆ Elektronische uitwisseling is (nog) niet verplicht.

Wat is er nodig om de fax uit te kunnen faseren?

Veilige alternatieven met landelijke dekking/vindbaarheid voor alle typen zorgverleners	11
Eenvoudig en gebruiksvriendelijke uitwisseling, idealiter vanuit eigen systemen	9
Aanpassen van gedrag	5
Adresboek met digitale adressen	4
Voorlichting / informatie	2
Alternatief met hoge attentiewaarde	2
Fax via email	1
Oplossing zonder veel aanpassingen in eigen systeem	1

22 Enquête Faexit, MedicalPHIT 2021

23 Interviewronde Faexit, MedicalPHIT 2021

Leerervaringen elders laten zien dat uitfaseren goed mogelijk is

Nederland

- ◆ BovenIJ gestopt met fax²⁴, aanpak van binnen naar buiten gericht (eerst stoppen met verzenden, dan aanspreken verzendende instellingen).
- ◆ St. Maartenskliniek, afdeling Reumatologie: inkomende faxen zijn gedigitaliseerd (fax-to-mailserver), bij ontvangen faxbericht wordt bericht retour gestuurd met verzoek om veilig mailadres te gebruiken en er wordt een lokaal adresboek opgebouwd met elektronische verzendadressen²⁵.
- ◆ Amstelring: halveren printerpark om printen te ontmoedigen, introduceren van ‘printschaamte’.
- ◆ Spaarne Gasthuis: stopt met fax, veilige omgang met patiëntinformatie belangrijkste drijfveer start project. Regionale adreslijst centraal beschikbaar gemaakt, print naar PDF als standaard instelling en integratie veilige email in Outlook voor medewerkers.

Internationaal

- ◆ UK: ‘Axe the Fax’: Project in UK waarbij het de NHS verboden werd faxmachines aan te schaffen en de fax per 31 maart 2020 in zijn geheel uit te faseren²⁶.

²⁴ <https://www.skipr.nl>

²⁵ Interviewronde Faexit, MedicalPHIT

²⁶ <https://practicebusiness.co.uk/what-happened-to-axe-the-fax-in-the-nhs>

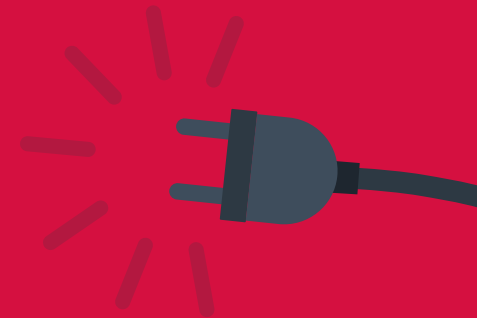
Leerervaringen elders laten zien dat uitfaseren goed mogelijk is

- 1 RSO Gerrit: onderwerp staat op de agenda om op te gaan pakken
- 2 Spaarne: verzendt per 1 oktober 2021 geen faxen meer
- 3 BovenIJ: per september succesvol afscheid weten te nemen van de fax
- 4 RSO ZNO: onderwerp staat op de agenda om op te gaan pakken
- 5 Albert Schweitzer: CMIO heeft onderzoek naar faxgebruik intern uitgevoerd
- 6 RSO Rijnmondnet: onderzoek naar gebruik fax i.o.v. ICT Huisartsenraad met als doel afscheid te nemen van de fax.
- 7 RSO REN: onderzoek naar faxgebruik uitgevoerd in 2018
- 8 ADRZ: (uit derde hand vernomen) verzendt geen faxen meer
- 9 Oogziekenhuis Rotterdam: gebruikt geen fax meer
- 10 Sint Maartenskliniek: poli reumatologie gebruikt geen fax meer (andere poli's SMK nog wel)

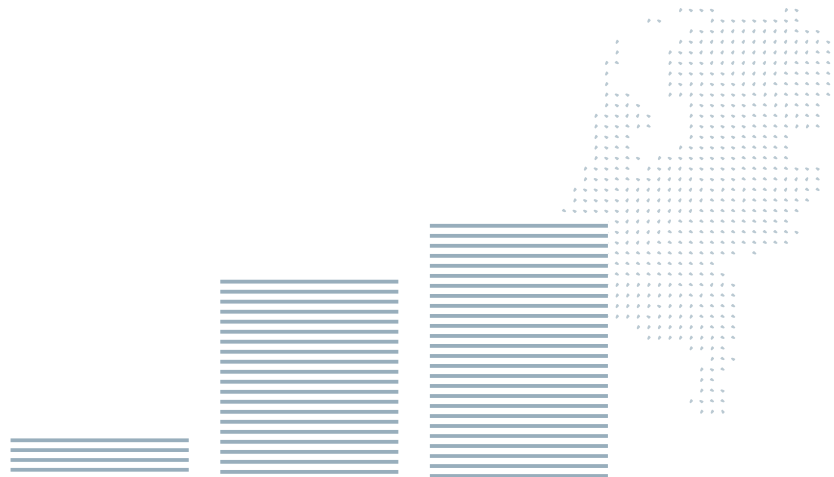

4. Argumenten voor uitfasering fax in de zorg

Argumenten voor uitfasering fax in de zorg

- ◆ Faxverkeer levert zowel aan de ontvangende als de verzendende kant veel papier op, wat in de gehele keten extra handelingen kost en problemen geeft t.a.v. de kwaliteit/leesbaarheid van berichten;
- ◆ Er zijn risico's ten aanzien van informatiebeveiliging en beschikbaarheid en compliance met NEN7510 is steeds moeilijker aan te tonen;
- ◆ Er zijn een uiteenlopend aantal elektronische alternatieven beschikbaar. Belangrijkste redenen waarom deze niet altijd worden gebruikt lijken gedragsverandering, generieke 'vindbaarheid' en acceptatie;
- ◆ Het ministerie VWS zet met de Wet Elektronische Gegevensuitwisseling in de Zorg (Wegiz) in op verplichte elektronische gegevensuitwisseling tussen zorgverleners;
- ◆ Op meerdere plekken in het land is aangetoond dat het mogelijk is om afscheid te nemen van de fax.

Het gebruik van de fax in de zorg heeft een nadelig keteneffect op tijd, kwaliteit en kosten

- ◆ Faxen is per definitie ongestructureerd waardoor gegevens matig herbruikbaar zijn en/of handmatig moet worden overgenomen wat tijdsintensief is;
- ◆ De slechte leesbaarheid van faxberichten en vereiste handmatige invoer verhoogt risico op fouten¹;
- ◆ In een peiling over gebrekkige gegevensuitwisseling onder medisch specialisten wordt faxen/printen/scannen als dagelijkse doorn in het oog benoemd wetende dat elektronische gegevensuitwisseling technisch goed mogelijk is²

1 Interviewronde en Enquête Faexit, MedicalPHIT 2021

2 <https://www.demedischspecialist.nl/onderwerp/details/praktijkvoorbeelden-gebrekkige-gegevensuitwisseling>

Het gebruik van de fax in de zorg neemt risico's met zich mee t.a.v. informatiebeveiliging en beschikbaarheid

- ◆ Ondersteuning door leveranciers van telefonie/faxcentrales is vaak op best effort basis; er wordt al lang geen garantie meer gegeven dat een fax aankomt³;
- ◆ Risico op datalekken is aanzienlijk (je kunt niet vaststellen door wie fax wordt gelezen). Compliance met wet- en regelgeving (NEN7510) is steeds lastiger aan te tonen;
- ◆ Faxverkeer is relatief eenvoudig af te luisteren door remote support optie die meeste moderne faxapparaten hebben⁴;
- ◆ KPN beëindigt haar ISDN ondersteuning per 1 april 2022 waardoor de traditionele faxen via zowel telefoon/ISDN lijnen niet meer beschikbaar zijn. Telefonie- en faxcentrales kunnen echter worden vervangen door fax-to-mail servers wat de urgentie verlaagt⁵.
- ◆ NEN start in 2022 met een onderzoek naar het omzetten van de NTA7516 naar een NEN normering. Op termijn zal elektronische gegevensuitwisseling in de zorg verplicht worden⁶ onder de Wegiz.

3 Advitronics, leverancier >50% telefonie/faxcentrales huisartsen

4 Z-Cert, 2018 (<https://www.security.nl/posting/573845/Z-CERT%3A+fax+ongeschikt+voor+uitwisselen+medische+gegevens>)

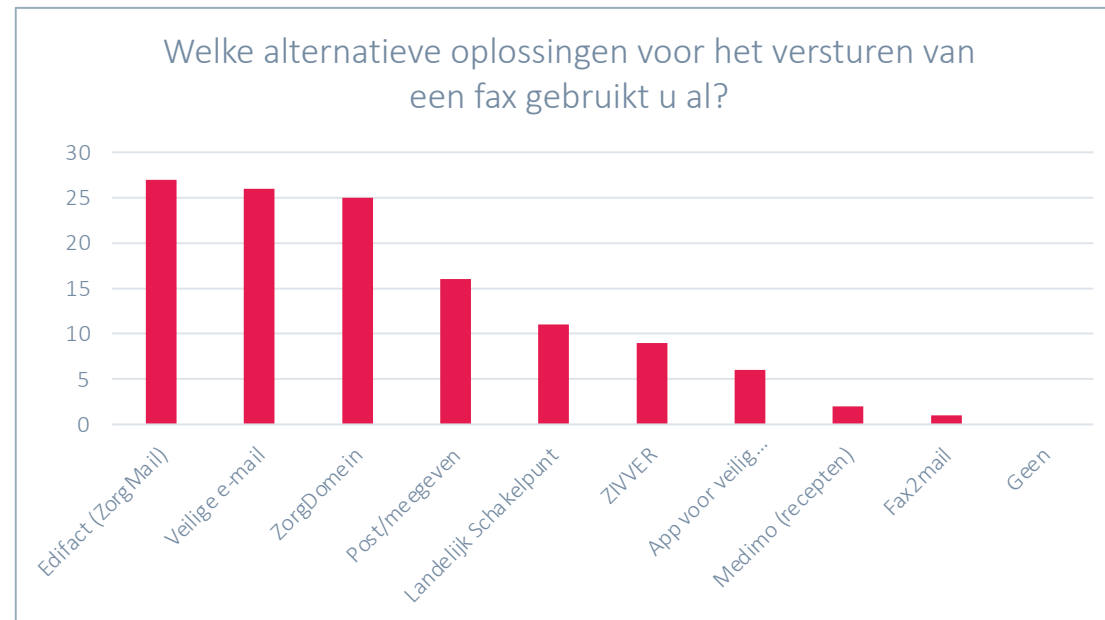
5 KPN, 2019 (<https://www.overons.kpn.nl/nieuws/2019/het-einde-van-isdn#:~:text=Per%201%20september%202019%20eindigt>)

6 Ministerie VWS zet in op verplichte elektronische uitwisseling van gegevens
(Wegiz: <https://www.gegevensuitwisselingindezorg.nl/gegevensuitwisseling>)

Elektronische alternatieven zijn beschikbaar, toch wordt ook nog steeds gefaxt

De beschikbare elektronische alternatieven die het meest worden genoemd⁷ zijn Edifact, Veilige mail en ZorgDomein, wel ziet 13% 'post/meegeven' als alternatief. Geen van de respondenten geeft aan dat er geen alternatieven zijn.

Meest genoemde redenen om te faxen ondanks beschikbare alternatieven⁷:

Snelheid / gemak (alternatief is scannen, tijdelijk opslaan, uploaden bij patiënt, verzenden, tijdelijk bestand verwijderen)

Gewoonte

Elektronisch alternatief niet bekend / niet mogelijk (bijv. bij passanten)

Storing/bepmerking in IT systeem

Op verzoek van ontvanger

Omwille van (natte) handtekening

5. Verantwoording

Aanpak vooronderzoek Faexit

Aanpak benadering

- ◆ Interviews (N = 23)
- ◆ Werkbezoek ziekenhuis (N = 3)
- ◆ Online enquête (N = 51)
- ◆ Deskresearch
- ◆ Uitvraag binnen netwerk naar eerder uitgevoerde onderzoeken

Benaderde partijen

- ◆ Zorgaanbieders (in elk van de focus regio's)
  - ◆ Eerste lijn: Huisartsen, apothekers
  - ◆ Cure: UMC, Topklinisch, Perifeer, Categorieel, Revalidatie
  - ◆ Care: VVT, GGZ, Revalidatie
  - ◆ Overig: RSO's, NEN, NVZRijnmond
- ◆ Leveranciers (landelijk actief)
  - ◆ Advitronics
  - ◆ Zorgdomein
  - ◆ Enovation (secure mail, adresboek)
  - ◆ ZIVVER
  - ◆ Fenestrae

Benaderde focusregio's (Mét en zonder RSO)

- ◆ Amsterdam
- ◆ Rijnmond
- ◆ Nijmegen e.o.

Welk soort gegevens worden meestal uitgewisseld?

Antwoorden			
recepten/medicatie-overzichten	bij verzoek om informatie vanuit externe instelling over een cliënt. Als een verwijfsbrief niet compleet is per fax naar de huisarts, gebeurt wel vaker per mail tegenwoordig.	Recept, fax naar jeugd GGZ zonder zorgdomein	receptverzoeken, vragen over recepten, labuitslagen, voorlopige uitslagen, zoekgeraakte brieven, voorlopige ontslagbrieven, informatieverzoeken, recepten naar apotheken buiten ons verzorgingsgebied
Medische en specialistische informatie	Medicatie	medische rapporten; recepten	Brieven over patiënten Accorderingsverzoek apotheek
Privacygevoelige informatie zoals een verpleegkundige overdracht of overzicht van een nieuw beleid	Verwijsbrieven (huisarts) herhaalrecepten (apotheek)	uitslagen, oude brieven, ECG, baxterreceptem	Documenten

Antwoorden			
Recepten, dossieronderdelen die niet per post of mail verstuurd kunnen worden. Zaken waar haast achter zit gaan ook meestal per fax.	Labuitslagen, verwijsbrieven	faxen recepten en ontvangen incidenteel van berichten voor behandelaren.	Medicatie
Recepten. Informatie betreffende cliënt	receptaanvragen, doorverwijzingen vanuit ziekenhuis of huisarts, labuitslagen SHL, verzoek opvragen medische informatie	Recepten ontvangen en aanvragen, Labwaarden. Vragen over onduidelijkheden op recepten. Patient mutaties.	Uitslagen, uitschrijfformulieren
Recepten, opvragen informatie van cliënten	Onverwachte labuitslagen. "Verre" apotheken. Soms nog een uitvoeringsverzoek van een thuiszorgorganisatie	Divers, het meeste is verwijzigingen	-Machtigingen -Aanvraag midazolam/morfine cassette -Recepten die niet zijn angekommen maar wel verstuurd via Promedico - Aanpassingen in recept door apotheek
labformulieren die meer urgent zijn en aanvullende informatie nodig voor behandeling	lab- Formulieren en info aanvragen van collega instellingen	lab uitslagen en recepten	
Verwijsbrieven	medicatie	Medische gegevens	

Indien u een alternatieve oplossing in gebruik heeft, wat is de reden dat u (soms) toch een fax verstuurt/ontvangt?

Antwoorden			
Sneller	de andere partij beschikt niet over andere communicatie middelen	Gebruik vanuit verleden.	Verzoek van anderen. Email niet bekend
soms werkt mailsysteem niet of ontvanger heeft liever een fax	voornamelijk ontvangen	Hogere attentiewaarde bij de ontvanger. Andere zorgverleners gebruiken de alternatieven niet. Veilig mailen met sleutels is te complex. Adresboek ontbreekt voor veilig mailen.	Fax gaat sneller. Als je document wilt mailen moet je deze eerst inscannen en dan koppelen aan de mail en beveiligde mail programma opstarten
Andere alternatieve oplossingen nog niet goed werkzaam voor iedere medici/behandelaar	In Medimo komen niet alle recepten goed door. Dan moeten we het recept uitprinten.	snelste en betrouwbaarste route, geen alternatief beschikbaar	Het is prima een fax achter de hand te hebben als zorgdomein niet beschikbaar is of als de huisarts zelf graag wil faxen.

Antwoorden			
'Digitaal' uitwisselen van privacygevoelige informatie, maar vanwege het missen van veilige oplossingen wordt de fax gebruikt	een andere instelling heeft geen andere keuze	de andere is niet aangesloten op deze oplossing	Ik verstuur niets meer. Bij sommige organisaties is nog niet bekend op de werkvloer hoe het zonder fax moet. 2FA van secure mail houdt organisaties soms ook tegen.
snelheid, veiligheid.	problemen met systeem of computer	Gewoonte van gebruikers	Gewoonte
omdat er dan blijkbaar geen zekerheid is of de ander beveiligde mail heeft of mailadres niet bekend is	Verzoek van de andere kant.	de doktersassistente kan het doen, er hoeft niet gebeld te worden voor een vraag of antwoord naar de apotheek, het is snel	Was erg eenvoudig
makkelijk te versturen	het bericht niet is aangekomen,	Veilig e-mail adres onbekend	Indien er geen andere mogelijkheid is of medewerker buiten mij om als gewoonte.

Wat is er nodig om de fax in zijn geheel buiten gebruik te kunnen stellen?

Antwoorden			
Goed werkend- en veilig mailsysteem	Veilige en snelle versturing van berichtgeving	Misschien moet ik 'm gewoon wegdoen (maar er is nog een collega die me dan niet meer aankijkt)	Applicaties koppelen via een zorgnetwerk omgeving voor het doorgeven van de diverse use-cases waarbij de fax een onderdeel is.
Dat andere alternatieve oplossingen correct werkzaam zijn voor iedere versturende en ontvangende medici/behandelaar	Gebruik maken van veilige e-mail.	alle psychiaters recepten digitaal versturen.	Fax via email
Veilige digitale communicatie oplossingen laagdrempelig (zonder al te complexe inrichting en te hoge kosten) beschikbaar stellen aan organisaties die het nodig hebben.	in ieder geval veilige e-mail verbinding, dan kan het per mail.	weggoaien, meer discussie.	het moet makkelijk te zien zijn dat er een fax binnenkomt, geen gerommel in portalen met wachtwoorden en ingewikkelde inlogprocedures

Antwoorden			
<p>beveiligde zorgmail voor dossieronderdelen. Korte lijn richting apotheek (buiten Medimo) voor snelle overdracht van recepten. SHL labformulieren worden ook dagelijks gefaxt naar ons.</p>	<p>Meer voorlichting geven over alternatieven</p>	<p>Waarom zo negatief over de fax, Het is gewoon een apparaat waarmee gewerkt kan worden en soms nog steeds handig is. Dat het langzaam zal verdwijnen is een gegeven. Maar zolang er nog partners zijn die liever een fax sturen dan mailen, en dat dus meer dan ééns per week gebeurt, is de behoefte er nog.</p>	<p>Toegang tot LDAP adresboek zorgmail (bestaat al), maar e-zorg e-mail-adressen van collega's niet te vinden. Onduidelijk welk veilig e-mailadres apotheken gebruiken. Beste alternatief: ontvangen van edifact (dan geen copy paste nodig uit Outlook). Probleem: verzenden van edifact-mail vanuit het HIS vergt enorm veel aanpassingen. Vaak is volstrekt onbekend bij Medicom- en Promedico-gebruikers dat dit wel mogelijk is. Tenslotte: Onderlinge waarneming Promedico-Medicom onmogelijk, terwijl daar natuurlijk al zeker 10 jaar geleden een oplossing voor gevonden had moeten worden.</p>
<p>Geen idee.</p>	<p>Het goed werken van Medimo, zodat de recepten gewoon meteen bij de apotheken aan komen.</p>	<p>Makkelijk te gebruiken digitale verzendmogelijkheden, bij voorkeur direct in HIS.</p>	<p>Vanuit het HIS kunnen communiceren</p>
<p>email adressen te hebben</p>	<p>De oplossing is er al als organisatie gebruiken wij al genoeg alternatieve middelen waardoor de fax niet meer nodig is.</p>	<p>Via mail, wordt nu ook als soms gebruikt heb ik gehoord. Faxen via mail binnen laten komen.</p>	<p>Goede veilige communicatie</p>
<p>dat mailadressen net zo makkelijk online vindbaar zijn als telefoonnummers en dat je dan meteen kan zien of dat mailadres beveiligd is.</p>	<p>Fax is een mooi en snel alternatief als je vastloopt in systeem</p>	<p>Zie vraag 11</p>	<p>Ik vind het niet nodig om deze buiten gebruik te stellen maar zal er vroeg of laat wel van komen. Naarmate er minder gebruik van wordt gemaakt ga je zelf ook steeds meer mailen</p>

Illustratieve uitspraken uit onderzoek

De fax wordt gezien als een snelle betrouwbare manier om iets te versturen als je er net een afspraak over hebt gemaakt met de ontvanger. Dus je wilt dan de ander het document nu ontvangt. De weg is bekend. Uitprinten en faxen. Mailen wordt dan als onhandiger gezien. Het mailadres is vaak nog niet bekend, maar ook vanuit het HIS kan je niet makkelijk een document kiezen om naar iemand te verzenden. Je moet het document dus vaak downloaden, ergens opslaan op je computer (!), en vervolgens via je eigen veilige mail verzenden (waar overigens het document ook weer wordt opgeslagen). Kortom het grootste probleem hierin is het ontbreken van een goed adresboek en gelijk vanuit het HIS een document kunnen versturen.

Mariette Willems, voorzitter CMIO netwerk 1^e lijn

Illustratieve uitspraken uit onderzoek

Eerlijk gezegd als we met zijn allen zouden zeggen dat de fax niet meer gebruikt mag worden, heb je gemopper over verandering maar er gebeurt geen ramp. Elke verandering kost moeite en ik denk dat dat het grootste probleem is

Mariette Willems, voorzitter CMIO netwerk 1^e lijn

Ieder volgend project [VIPP InZicht, etc.] gaat mislukken als faxen, printen en scannen van zorginformatie ook mogelijk blijft

Yoanette den Boer, Amstelring IT, innovatie, data

Illustratieve uitspraken uit onderzoek

Het in stand houden van de fax in de zorg levert meer gedoe aan support dan dat het nog oplevert

 Advitronics, leverancier van telefonie/faxservers bij huisartsen

We hebben veilig mailen in de regio niet al te makkelijk gemaakt

 Anoniem

..,omdat er dan blijkbaar geen zekerheid is of de ander beveiligde mail heeft of mailadres niet bekend is

 Anoniem

Illustratieve uitspraken uit onderzoek

Fax gaat sneller. Als je document wilt mailen moet je deze eerst inscannen en dan koppelen aan de mail en beveiligde mail programma opstarten

 Anoniem

Fax wordt vaak uit gewoonte gebruikt. bij het afschaffen was eerst heel veel weerstand, maar nu is het geen probleem meer

 Anoniem

Ik droom van een toekomst mét fax

 Anoniem

Illustratieve uitspraken uit onderzoek

Goed initiatief. Die antieke fax moet de deur uit. Vermoedelijk worden veel faxen verstuurd als e-mail to fax en ontvangen als fax to e-mail! Van de gekke natuurlijk!

 Anoniem

Absoluut niet meer van deze tijd!

 Anoniem

MEDICAL PHIT

Onafhankelijk advies in de Zorg